

POLITYKA
INSIGHT

Drugi rok wojny Rosji z Ukrainą

AUTORZY

Marek Świerczyński
dr Piotr Łukasiewicz
Kacper Wańczyk

REDAKCJA

Leszek Baj

KOREKTA JĘZYKOWA

Kamil Kowalski

PROJEKT GRAFICZNY

Karolina Tomaszewska
Urszula Dubiniec

Źródła zdjęć:

FORUM Polska Agencja Fotografów, Shutterstock, www.president.gov.ua,
materiały prasowe MON

POLITYKA INSIGHT

POLITYKA INSIGHT to źródło wiedzy o polskiej i europejskiej polityce oraz gospodarce dla liderów biznesu, decydentów politycznych i dyplomatów. Od 11 lat dostarcza swoim odbiorcom serwisy analityczne dostępne w abonamentach, przygotowuje raporty i prezentacje na zlecenie polskich i międzynarodowych instytucji oraz organizuje debaty i konferencje. Analityków i analityczki Polityki Insight można usłyszeć w regularnie publikowanych autorskich seriach podcastowych, m.in. Nasłuchu i Energii do zmiany.
www.politykainsight.pl

Warszawa, luty 2024 roku

Szanowni Państwo,

24 lutego 2024 r. mijają dwa lata od początku pełnoskalowej agresji zbrojnej Rosji przeciwko Ukrainie. Przebieg tej wojny, największego konfliktu zbrojnego w Europie od II wojny światowej, relacjonujemy na bieżąco w serwisach i podcastach Polityki Insight, omawiamy w trakcie wydarzeń organizowanych przez nas lub z udziałem naszych analityków. Po pierwszym roku wojny przygotowaliśmy raport specjalny „**Rok wojny**”, dostępny w zasobach PI. Druga rocznica wybuchu konfliktu to okazja, by ponownie zebrać najważniejsze wydarzenia minionego roku, podsumować skuteczność ukraińskiej obrony i ocenić perspektywy rozwoju sytuacji na polu walki, a także zmiany, jakie zaszły w międzynarodowym otoczeniu Ukrainy. Dlatego dziś oddajemy Państwu tę publikację.

Słowem najczęściej używanym do opisu sytuacji strategicznej w walce Ukrainy z rosyjską agresją jest obecnie impas czy zastój. W ciągu minionego roku linia styczności wojsk nie uległa istotnej zmianie. Jednak na lokalnym poziomie trwają intensywne i krwawe walki – wojna przybrała postać pozycyjnej. W tej publikacji analizujemy czynniki, które się na to złożyły, i oceniamy, jak taka ewolucja konfliktu wpływa na Ukrainę i Rosję. Pokazujemy, który dostarczany z Zachodu sprzęt wojskowy był najskuteczniejszą bronią. Osobno traktujemy rewolucję na polu walki, jaką przyniosło masowe i wielorakie użycie dronów. Przedstawiamy też perspektywy związane z największą nadzieją Ukrainy w zakresie uzbrojenia – pozyskaniem samolotów F-16.

Niezależnie od bieżącej sytuacji na polu walki najważniejsze dla skutecznej obrony Ukrainy jest utrzymanie zachodniego wsparcia amunicyjnego, finansowego i politycznego. Miniony rok pokazał obniżenie priorytetu, jaki dla państw i społeczeństw Zachodu miała wojna w Ukrainie. Szczególnie znaczenie ma tu załamanie mechanizmu politycznego wsparcia Kongresu Stanów Zjednoczonych, w którego gestii są fundusze, które rząd może przeznaczać na uzbrojenie i inne cele. Wciąż nieprzezwyciężony kryzys w Ameryce przesuwając ciężar pomocy Ukrainie na Europę, a od tego, czy i jak ona go uniesie, będzie zależeć nie tylko kolejny rok wojny.

O minionych miesiącach, stanie obecnym i uwarunkowaniach ukraińskiej obrony opowiadamy nie tylko w tej publikacji. Znajdą w niej Państwo również link do specjalnego podcastu Polityki Insight, nagranych z uznanymi ekspertami śledzącymi i analizującymi wydarzenia związane z wojną.

Zapraszamy do lektury i słuchania.

Marek Świerczyński
szef działu bezpieczeństwa
i spraw międzynarodowych

Spis treści

Najważniejsze wydarzenia drugiego roku wojny	6
Zaczyna się trzeci rok wojny	8
Które zachodnie uzbrojenie okazało się najskuteczniejsze	10
Ukraina czeka na myśliwce F-16	12
Jak wojna w Ukrainie zmieniła użycie dronów	14
Ukraina odbudowuje przemysł obronny mimo wojny	16
Jakie wyzwania pozawojkowe stoją przed Ukrainą	18
Jak Kreml przystosował się do długiej wojny	20
Rosja eskaluje antyzachodnią i antypolską retorykę	22
Dlaczego wojna w Ukrainie przestała być priorytetem Zachodu	24
Czym grozi blokada wsparcia Ukrainy przez USA	26

Wojna o europejskie bezpieczeństwo

W dwa lata od rozpoczęcia pełnoskalowej inwazji Rosji na Ukrainę rozmawiamy o impasie na froncie, skuteczności ukraińskiej obrony, zachodnim wsparciu wojskowym, finansowym i politycznym. Z naszymi gośćmi zastanawiamy się, jak potoczą się losy konfliktu przy coraz agresywniejszej Rosji i społeczeństwach Zachodu, dla których wojna w Ukrainie schodzi na dalszy plan.

POSŁUCHAJ

Najważniejsze wydarzenia drugiego roku wojny

24 lutego 2023

W pierwszą rocznicę rosyjskiej inwazji Ukraina otrzymała z Polski pierwsze czołgi Leopard 2. Stany Zjednoczone zatwierdziły pakiet zbrojeniowy o wartości 2 mld dol.

marzec

Ukraiński minister obrony poprosił o 250 tys. pocisków artyleryjskich miesięcznie. Ciężkie walki pod Bachmutem, ginie po kilkuset żołnierzy dziennie. Polska i Słowacja obiecały Ukrainie myśliwce MiG-29, UE obiecała milion pocisków artyleryjskich w ciągu roku. Do Ukrainy dotarły pierwsze niemieckie czołgi Leopard i brytyjskie Challenger.

kwiecień

Stany Zjednoczone ogłosiły pakiet uzbrojenia o wartości 2,6 mld dol. Dania ogłosiła przekazanie Ukrainie starszej generacji czołgów Leopard 1. Niemcy dostarczyły Ukrainie pierwszy system antyrakietowy Patriot. Polska i Węgry ogłosiły zakaz importu produktów rolnych z Ukrainy (początek sporu o zboże).

maj

System Patriot pierwszy raz zestrzelił rosyjski pocisk hipersoniczny Kindżał. Wielka Brytania z Holandią ogłosiły plan przekazania F-16 i pocisków manewrujących Storm Shadow (a Francja Scalp-EG). Ukraina poprosiła Niemcy o pociski Taurus. Grupa Wagnera ogłosiła zdobycie Bachmutu.

czerwiec

Zaczęły się walki w ramach ukraińskiej ofensywy. Wysadzona została zapora na Dnieprze w Nowej Kachowce. Ukraina wyzwoliła kilka wsi w Donbasie i na Zaporozżu. „Bunt Prigożyna”: Grupa Wagnera zajęła dowództwo w Rostowie nad Donem i zaczęła marsz na Moskwę, przerwany po niecałej dobie.

lipiec

Siły ukraińskie zaczęły atakować lewy brzeg Dniepru. Grupa Wagnera ogłosiła częściową relokację na Białoruś. Stany Zjednoczone przekazały Ukrainie amunicję kasetową. Prezydent Ukrainy wyraził niezadowolenie z braku zaproszenia do NATO. Kraje G7 ogłosiły zawieszenie z Ukrainą umów wojskowych. Powstała „koalicja F-16 dla Ukrainy” z udziałem Holandii, Norwegii, Danii.

sierpień

Siły ukraińskie doszły do wsi Robotyne i Urożajne w ramach kontrofensywy na Zaporozżu. Niemcy dostarczyły zestawy przeciwlotnicze Iris-T SLM. Holandia potwierdziła zamiar przekazania 42 myśliwców F-16. Ukraińskie drony zakłóciły ruch na lotniskach w Moskwie. Lider Grupy Wagnera Jewgienij Prigożyn zginął w prawdopodobnym zamachu.

wrzesień

Wojska ukraińskie przełamały pierwszą linię rosyjskich umocnień na Zaporozżu. Rustem Umerow zastąpił Oleksija Reznikowa jako nowy minister obrony Ukrainy. Ukraińskie drony i pociski uszkodziły rosyjski okręt podwodny i desantowy w Sewastopolu. Premier Mateusz Morawiecki oświadczył, że Polska nie dostarcza już Ukrainie broni. Ukraina zniszczyła kwaterę główną Floty Czarnomorskiej w Sewastopolu.

październik

Pentagon ogłosił przekazanie Ukrainie pocisków rakietowych ATACMS. Rosja zaczęła otrzymywać amunicję z Korei Północnej. Prezydent Ukrainy wymienił dowódcę wojsk obrony terytorialnej. Ukraina zniszczyła na lotniskach 21 rosyjskich śmigłowców pociskami ATACMS.

listopad

Gen. Walerij Załużny w wywiadzie opisał sytuację na froncie jako impas i przyznał się do błędów w kontrofensywie. Prezydent Zełenski wymienił szefa wojsk specjalnych Ukrainy. Doradca gen. Załużnego zginął w wybuchu granatu. Ukraina ogłosiła masową produkcję dronów dalekiego zasięgu. Zaczął się protest na granicy polsko-ukraińskiej. W Rumunii zaczęło się szkolenie pilotów na holenderskich F-16.

grudzień

Prezydent Zełenski przyznał w wywiadzie, że kontrofensywa nie osiągnęła założonych celów. Wizyta Zełenskiego w Waszyngtonie nie przyniosła nowych funduszy na uzbrojenie. Pentagon ogłosił ostatni pakiet pomocy zbrojnej po wyczerpaniu dostępnych funduszy. Rosja zaczęła zmasowane ataki powietrzne na ukraińskie miasta.

styczeń 2024

Wielka Brytania podpisała umowę obronną z Ukrainą. Ukraina zestrzeliła dwa rosyjskie samoloty o strategicznym znaczeniu. Bundestag zablokował przekazanie Ukrainie pocisków manewrujących Taurus. Donald Tusk w Kijowie ogłosił powrót Polski jako adwokata i sojusznika Ukrainy.

luty

Zełenski zdymisjonował gen. Załużnego i na głównodowodzącego armii powołał gen. Ołeksandra Syrskiego.

Zaczyna się trzeci rok wojny

Ukraina jest osłabiona, ale wystarczająco silna, by utrzymać linie obronne. Ponieważ Rosja nie wykazuje potencjału do ich przełamania, wojna pozycyjna będzie trwać.

W drugim roku wojny linia frontu się ustabilizowała. Przebiega od ujścia Dniepru wzdłuż rzeki do pozostałości Zbiornika Kachowskiego, przecina Zaporozże, a na zachód od Doniecka skręca na północ Donbasu do rzeki Oskoł. Brak znaczących zmian w minionym roku wynikał z wyrównania potencjału i wyczerpania walczących sił. Rosja w maju 2023 r. zdobyła Bachmut we wschodnim Donbasie, ale nie posunęła się w głąb ukraińskiego terytorium. Ukraina nie przełamała rosyjskiej obrony w letniej kontrofensywie, prowadzonej od czerwca do października, ale wyrządziła Rosji duże straty w ludziach i sprzęcie. Obie strony prowadziły ataki powietrzne z dystansu, do których Ukraina zyskała więcej zdolności przez produkcję własnych bezzałogowców i dostawy pocisków manewrujących z Zachodu. Walka na lądzie przybrała charakter pozycyjny przy wykorzystaniu niewielkich formacji piechoty ze wsparciem dronów, artylerii i czołgów.

Kijów ma trudności zodzyskiwaniem okupowanych ziem. Letnia kontrofensywa poszerzyła kontrolę Ukrainy nad swoim prawowitym terytorium tylko miejscami i maksymalnie na głębokość kilkunastu kilometrów. Zamiar odzyskania pasa przylegającego do Morza Azowskiego nie powiódł się, a ukraińscy dowódcy zdali sobie sprawę, iż jest on na tyle mocno ufortyfikowany i tak zaciekle broniony przez Rosjan, iż zdobywanie go zajmie o wiele więcej czasu i wymaga o wiele większych sił, niż planowali. Nie doprowadziło to jednak do redefinicji politycznego celu wojny – nadal jest nim odzyskanie terytorium w granicach sprzed 2014 r. (aneksji Krymu i zajęcia części Donbasu). Na przełomie drugiego i trzeciego

roku wojny najintensywniejsze walki toczą się wokół Doniecka, Bachmutu, u ujścia Dniepru i na północy wokół Kupiańska, ale postępy terytorialne są minimalne, przy aktualnej inicjatywie i przewadze Rosji.

Zmniejszone dostawy ograniczyły możliwości walki. Według Kiel Institute for the World Economy jesienią 2023 r. poziom dostaw uzbrojenia z Zachodu spadł o 90 proc. w stosunku do roku poprzedniego. W tym samym czasie Ukraina zużyła większość lub całość własnych zapasów amunicji do sprzętu poradzieckiego, a użytkowała coraz więcej systemów uzbrojenia dostarczanych z Zachodu, co oznaczało coraz większe uzależnienie od bieżącego zaopatrzenia w amunicję i materiały z państw NATO. Przełożyło się to na niedostatek amunicji artyleryjskiej, jej racjonowanie, zmniejszenie intensywności ognia oraz niepewność w planowaniu operacyjnym. Wobec tych faktów ukraińskie dowództwo ogłosiło przejście do strategicznej operacji obronnej, która nie wymaga takich ilości amunicji co działania ofensywne.

Ukraińska armia odczuwa wyczerpanie długotrwałością wojny. Aby utrzymać pozycje obronne, Ukraina musi mieć na linii frontu ok. 400 tys. żołnierzy. To mniej więcej połowa stanu osobowego sił zbrojnych. Część z nich jest w armii od początku wojny i do tej pory korzystała jedynie z krótkich urlopów. Dlatego ukraińskie dowództwo nalega na przeprowadzenie mobilizacji, poszerzenie puli rekrutów o mężczyzn poniżej 27 roku życia oraz wcielenie do armii osób, które wyjechały za granicę. Według wojskowych, aby odnowić stan jednostek po stratach i umożliwić dłuższy odpoczynek żołnierzom z frontu, potrzeba wcielić do armii 400-500 tys. ludzi. Odpowiednie przepisy w tej sprawie są w trakcie uchwalania w parlamencie. Im później zostaną przyjęte, tym dłużej zajmie odbudowa potencjału osobowego i większy będzie sprzeciw rodzin frontowych weteranów.

Skomplikowała się sytuacja wewnętrzna i międzynarodowa Ukrainy. W drugiej połowie 2023 r. na jaw wyszedł konflikt obozu prezydenckiego w Kijowie z głównodowodzącym sił zbrojnych gen. Wałerijem Żałuznym. Wojskowy opublikował za granicą kilka tekstów, w których opisywał błędy w planowaniu kontrofensywy, a także krytykował władze. Tuż przed drugą rocznicą wojny Wołodymyr Zełenski zdymisjonował Żałuznego, a na jego następcę powołał gen. Ołeksandra Syrskiego, wcześniej dowódcę wojsk lądowych, znanego z sukcesów na froncie, ale też gotowości na krwawe koszty nieustępliwej obrony. Zmiana dowódcy ma nadać wojnie nowy impuls, w sytuacji gdy pozycja polityczna Zełenskiego uległa osłabieniu. Ukraiński prezydent częściowo utracił skuteczność w przekonywaniu zagranicznych partnerów do utrzymywania wysokiego poziomu wsparcia zbrojnego. W kraju do głosu zaczęli dochodzić jego krytycy. Tłem ożywienia debaty politycznej w Ukrainie było bezterminowe odłożenie wyborów prezydenckich, które miały się odbyć na wiosnę 2024 r.

CO Z TEGO WYNIKA

W trzeci rok wojny Ukraina wchodzi wystarczająco silna, by długo się bronić, ale bez możliwości przeprowadzenia akcji ofensywnych na dużą skalę. Wojna pozycyjna zużywa jednak zasoby materiałowe i ludzkie, co bardziej uderza w Ukrainę – mniej ludną od Rosji, o słabszej gospodarce i uzależnioną od pomocy z Zachodu. Ponieważ Rosja nie wykazuje obecnie zdolności do jednoznacznego rozstrzygnięcia wojny na swoją korzyść, najbliższe miesiące upłyną na kontynuacji lokalnych starć, z perspektywą intensyfikacji działań pod koniec bieżącego roku lub w 2025 r.

Marek Świerczyński

szeft działu bezpieczeństwa
i spraw międzynarodowych

Które zachodnie uzbrojenie okazało się najskuteczniejsze

Nowoczesne systemy obrony powietrznej dały Ukrainie największy wzrost zdolności obronnych w drugim roku wojny. Czołgi i wozy bojowe nie miały szansy wykazać swoich przewag.

WYBRANE TYPY BRONI DOSTARCZONE UKRAINIE Z ZACHODU

CZOŁGI

528

WOZY BOJOWE

654

ARTYLERIA

475

SYSTEMY PATRIOT

4

WYRZUTNIE RAKIET

81

TERMINALE STARLINK

> 100 tys.

Źródło: Ukraine Support Tracker, Kiel Institute for the World Economy.

Systemy obrony powietrznej znacznie ograniczają skutki rosyjskich uderzeń. Przekazane Ukrainie jednostki ogniowe systemów średniego zasięgu Patriot z USA, Niemiec i Holandii czy SAMP-T z Francji zestrzeliwiają do 90 proc. pocisków balistycznych i hipersonicznych nad kluczowymi obiektami i rejonami cywilnymi oraz wojskowymi. Nawet starszej generacji Patrioty są w stanie strącać rosyjskie Iskandery i Kinżały, co potwierdza wyższość zachodniej technologii antyrakietowej nad rosyjskimi rozwiązaniami rakietowymi. W walce z celami lecącymi niżej i wolniej – samolotami, śmigłowcami, pociskami manewrującymi i dronami – dobrze sprawdzają się rakietowe systemy krótkiego zasięgu: NASAMS, Iris-T i starszej generacji Hawk. Najważniejszą rolę w zwalczaniu dronów odgrywają jednak proste systemy strzeleckie montowane na pick-upach. Ukraina z powodzeniem łączy też wyrzutnie zachodnich rakiet ze swoimi podwoziami (tzw. FrankenSAM).

Uzbrojenie uderzeniowe wyrządza Rosji ciężkie punktowe straty i szkody. Z uwagi na wysoką precyzję i dużą siłę niszczącą zarówno lądowe wyrzutnie HIMARS, odpalające pociski raketowe GMLRS i ATACMS o zasięgu 85 i 160 km, jak też lotnicze pociski manewrujące Storm Shadow/Scalp EG o zasięgu 250 km są bronią używaną do eliminacji szczególnie ważnych celów. Przy ich pomocy Ukraina atakuje stanowiska dowodzenia (również umocnione czy w budynkach), lotniska i lądowiska, polowe składy i magazyny na tyłach, linie zaopatrzenia, mosty i przeprawy, a także okręty w portach i dokach. Wyrzutnie naziemne okazują się trudne do namierzenia i zniszczenia z racji wysokiej mobilności, a lotnictwo rosyjskie ma problem ze zwalczaniem ukraińskich samolotów odpalających pociski o dużym zasięgu. Tym niemniej Ukraina apeluje o tego typu broń zdolną do uderzeń na 300 i 500 km, by sięgać dalej w głąb Rosji.

Zachodnia artyleria wykazała swoją jakość, ale brakuje do niej amunicji. Działa samobieżne i holowane kalibru 155 i 105 mm stały się podstawą ukraińskiej artylerii frontowej w miarę wyczerpywania się zasobów i eliminacji systemów poradzieckich w drugim roku wojny. Systemy takie jak Krab, Paladin, CAESAR, Archer, Zuzana zasilane nowoczesną amunicją i wykorzystujące bezzałogowce do kierowania ogniem wykazują wyższą precyzję, szybsze rażenie i dużą mobilność, co przekłada się na lepsze efekty ostrzału przy niższym zużyciu amunicji. Zachodnie konstrukcje oferują lepszy komfort pracy załogom. Z czasem jednak przewaga techniczna zachodniej artylerii zaczęła tracić znaczenie wskutek ograniczenia dostaw amunicji głównego kalibru 155 mm, której zapasy dostępne u sojuszników Ukrainy uległy wyczerpaniu, a produkcja nowej nie nadąża za zapotrzebowaniem.

Czołgi i wozy bojowe nie miały okazji w pełni się wykazać. Ukraina otrzymała z Zachodu wyposażenie dla dziewięciu brygad pancernych i zmechanizowanych – jego część zastosowała w działaniach ofensywnych prowadzonych od czerwca do października głównie na południowym odcinku frontu w obwodach zaporoskim i donieckim. Wskutek silnego zaminowania, licznych strat w sprzęcie, niedostatku wyposażenia przeciwminowego oraz braku nawet lokalnej dominacji w powietrzu ukraińskie działania pododdziałów manewrowych zostały ograniczone, a do przedzierania się przez pola minowe i walki skierowano piechotę. Relacje ukraińskich żołnierzy świadczą na korzyść zachodnich czołgów, głównie niemieckich Leopardów, jak i wozów bojowych, głównie amerykańskich Bradleyów. Jednak sprzęt ten użyty lokalnie i bez uzyskania przewagi nie okazał się skuteczniejszy niż rosyjska obrona.

Starlink stał się podstawą sieci łączności wojsk ukraińskich. Terminale łączności satelitarnej firmy SpaceX zostały przekazane Ukrainie na jej prośbę już na początku rosyjskiej inwazji (prośba została zgłoszona na X – dawnym Twitterze, szczegóły uzgodnił Elon Musk w rozmowie z Wołodymyrem Zełenskim). Starlink podarował Ukrainie 3600 urządzeń, kilkadziesiąt tysięcy dodatkowych zostało zakupionych przez międzynarodowych donatorów, w tym Polskę. Ocenia się, że Ukraina korzysta obecnie z ponad 100 tys. terminali. W 2022 r. doszło do sporu z Muskiem o zakres użycia i finansowanie usługi – został on zażegnany dzięki zaangażowaniu rządu USA. Ukraińscy inżynierowie wojskowi zdołali podłączyć do Starlinka własne systemy kierowania i dowodzenia, tworząc jedyną w swoim rodzaju, odporną na rosyjskie ataki i zakłócenia sieć wymiany informacji i przekazywania rozkazów.

Marek Świerczyński
szef działu bezpieczeństwa
i spraw międzynarodowych

Ukraina czeka na myśliwce F-16

Ukraina otrzyma mniej maszyn, niż liczyła, i później, niż przewidywała. Dlatego poza oczekiwaniem na F-16 rozmawia też o szwedzkich Gripenach i francuskich Mirage.

Ukraina ma dostać samoloty od Holandii, Danii i Norwegii. W czasie podróży dyplomatycznej Wołodymyra Zełenskigo w sierpniu 2023 r. zaangażowanie w dostawy samolotów F-16 potwierdziły rządy w Hadze i Kopenhadze. Wcześniej, przy okazji lipcowego szczytu NATO w Wilnie, Holandia i Dania za zgodą USA zawiązały koalicję liczącą poza nimi jeszcze dziewięć krajów (Wielka Brytania, Rumunia, Polska, Kanada, Szwecja, Belgia, Norwegia, Luksemburg, Portugalia), której członkowie zobowiązali się do dostaw samolotów i zapewnienia szkoleń. Zełenski podał po rozmowach z premierem Markiem Ruttem, że Holandia dostarczy 42 samoloty, a premierka Danii Mette Frederiksen zapowiedziała, że jej kraj przekaże 19 maszyn. Po nich 10 maszyn zaoferowała Norwegia.

Amerykanie wsparli reeksport samolotów. Zgoda rządu Stanów Zjednoczonych była konieczna, gdyż w jego rękach jest technologia F-16 oraz największe zapasy uzbrojenia do tych maszyn. Była to formalność, gdyż pozytywna decyzja w administracji prezydenta Joe Bidena zapadła na początku 2023 r. i nie była kwestionowana w klasie politycznej USA. Ameryka nie będzie sama uczestniczyć w dostawach, zezwala jedynie na przekazanie Ukrainie samolotów przez kraje trzecie oraz udział w projekcie amerykańskiego przemysłu zbrojeniowego. Po deklaracji Pentagonu siły powietrzne USA zaczęły szkolenie zapoznawcze ukraińskiego personelu – pilotów i serwisantów.

Szkolenie ukraińskich pilotów trwa w Rumunii i innych krajach. W bazie Fetesti w listopadzie 2023 r. uruchomione zostało centrum szkoleniowe, wyposażone w pięć holenderskich samolotów F-16 (jedno- i dwumiejscowych). Za szkolenie odpowiedzialna jest firma Lockheed Martin oraz jej podwykonawcy (Dedalus, Draken, GDF, Airbus, Ilias). Instruktorami są tam byli wojskowi z doświadczeniem bojowym. Ze strony wielonarodowej koalicji szkolenia koordynuje niderlandzki oficer lotnictwa. Z ośrodka w Rumunii korzystają także piloci tego kraju. Szkolenia ukraińskich pilotów na F-16 odbywają się też w Stanach Zjednoczonych i Danii, a pomocnicze także krajach nieposiadających we własnym lotnictwie tych samolotów, jak Wielka Brytania i Francja.

Dostawy samolotów zostały przesunięte na obecny rok. Kijów liczył na otrzymanie F-16 jesienią 2023 r. Jednak opóźnienia pojawiły się już na etapie selekcji kandydatów i przygotowania szkolenia. Wytypowani piloci i mechanicy musieli uzyskać certyfikaty językowe, które dopiero pozwoliły im zacząć poznawać materię techniczną i taktyczną. Samoloty przewidziane do przekazania musiały też przejść przeglądy techniczne i zostać pozbawione elektroniki zawierającej kryptografię sojuszniczą i narodową krajów NATO. Równolegle na potrzeby F-16 przygotowane musi być zaplecze techniczno-obslugowe w ukraińskich bazach lotniczych, co potrwa wiele miesięcy. Według ostatnich zapowiedzi holenderskich pierwsze F-16 mogą zostać przebazowane do Ukrainy w drugim kwartale 2024 r.

Ukraina chciałaby ponad 120 maszyn wielozadaniowych. Rzecznik ukraińskich sił powietrznych Jurij Ihnat na takim poziomie określił potrzeby lotnictwa. Uznał jednak, że już 71 obiecanych sztuk będzie miało istotny wpływ na przebieg wojny z Rosją. Holandia, Dania i Norwegia nie są w stanie dać teraz więcej, bo same czekają na F-35 z USA. Ukraina liczy jednak na pomoc kolejnych użytkowników F-16, w tym Stanów Zjednoczonych, a także na inne samoloty. Najbardziej zaawansowane rozmowy prowadzi ze Szwecją, która ma ok. 70 maszyn Saab JAS-39 Gripen i deklaruje możliwość oddania części z nich. Pojawiły się też informacje o możliwości przekazania Ukrainie francuskich samolotów Mirage 2000.

CO Z TEGO WYNIKA

Samoloty F-16 stały się nowym mitem ukraińskiej obrony, głównie w wyniku intensywnej i emocjonalnej kampanii polityczno-dyplomatycznej na rzecz ich dostarczenia. Już na wczesnym etapie okazuje się jednak, że ich przekazanie to przedsięwzięcie bardziej skomplikowane i trwające dłużej niż donacje dla wojsk lądowych. Wojskowi argumentują, że skuteczność lotnictwa bardziej niż wojsk lądowych zależy od sprawności obsługi, poziomu wyszkolenia i logistyki, a koszty skracania szkoleń i przekazywania sprzętu bez umiejętności mogą być ogromne. Dowódca sił powietrznych USA w Europie stwierdził, że zanim Ukraina w pełni opanuje „system F-16”, upłynie 4-5 lat, a skuteczności zachodnich maszyn w walce z Rosją nie da się ocenić przed ich wejściem do boju.

Marek Świerczyński

szef działu bezpieczeństwa
i spraw międzynarodowych

Jak wojna w Ukrainie zmieniła użycie dronów

Zastosowanie na masową skalę niewielkich bezzałogowców zmieniło reguły pola walki. Duże platformy latające okazały się mniej przydatne w pobliżu linii frontu.

Minął drugi rok największej wojny dronowej w dziejach konfliktów zbrojnych. Rola, jaką bezzałogowe aparaty latające odegrały na ukraińskim polu walki, odsłoniła liczne wady i zalety tych środków rozpoznawczych i uderzeniowych. Drony stały się powszechne w użyciu, ale w różnym stopniu przydatne. Przedstawiamy wyłaniające się z tych doświadczeń trendy w zastosowaniu dronów i obronie przed nimi.

Duża liczba bezzałogowców zapewnia stały dozór frontu. Ukraińcy i Rosjanie stale obserwują się nawzajem przy użyciu dronów klasy taktycznej, mini i mikro – wyposażonych w kamery statków latających o zasięgu stu, kilkudziesięciu, kilkunastu i kilku kilometrów. Warstwowe użycie dronów operujących na różnych wysokościach, dystansach i z różną długotrwalszą lotu zapewnia utrzymywanie 24-godzinne go rozpoznania, identyfikacji, klasyfikacji i lokalizacji celów dla artylerii, lotnictwa, rakiet czy zespołów piechoty. Rozpoznanie w nocy jest jednak utrudnione bez kamer termowizyjnych o dużej rozdzielczości i zasięgu obserwacji, więc ich dostępność stanowi ograniczenie technologiczne.

Drony kamikadze są tak groźne jak pociski raketowe. Ataki dronów z niewielkimi ładunkami wybuchowymi nie przebijają pancerza czołgu, ale mogą go zatrzymać, uszkodzić zewnętrzne systemy obserwacji, podpalić silnik czy zerwać gąsienicę. To wystarczy, by wystawić unieruchomiony wóz na dodatkowy, skuteczniejszy ostrzał z powietrza czy ziemi. Ponieważ bezzałogowce z granatami są wielokrotnie tańsze od przeciwpancernych pocisków raketowych czy granatników przeciwpancernych, to one – obok min – są pierwszą linią ognia w działaniach zaczepnych i obronnych przeciwko wojskom pancernym i zmechanizowanym.

Szczególnie niebezpieczne są drony wyścigowe FPV. Są to małe, zwinne bezzałogowce, z reguły czterowirnikowe, sterowane za pomocą gogli, przez które widać obraz z kamery w czasie rzeczywistym. Latają z prędkością 140-180 km/h na małej wysokości, co czyni je ekstremalnie trudnymi do wykrycia i zniszczenia, a przy tym niezwykle precyzyjnymi, jeśli chodzi o trasę przelotu i punkt uderzenia. Przenoszą niewielkie ładunki bojowe, ale ich rozmiary, sposób poruszania się i precyzja sprawiają, że są w stanie wlecieć w otwarte włady pojazdów bojowych, okna budynków czy okopy. Drony takie są powszechnie dostępne na cywilnym rynku i względnie tanie, przez co stają się standardowym środkiem walki.

Drony wielkości samolotów wymagają panowania w powietrzu. Duże platformy bezpilotowe są bardziej narażone na zniszczenie niż samoloty pilotowane, bo bezzałogowce nie przenoszą środków samoobrony i wykrywania obecności przeciwnika. Dlatego tureckie Bayraktary TB2 wykazały

się skutecznością w wykrywaniu i zwalczaniu rosyjskich kolumn w głębi Ukrainy, ale dużo gorzej radziły sobie w bliskim kontakcie z lotnictwem i systemami naziemnej obrony powietrznej przy linii frontu. Rozwiązaniem przyszłościowym może być użycie w ugrupowaniu „torujących” dronów bojowych przeznaczonych do niszczenia wyrzutni przeciwlotniczych i samolotów wroga.

Proste sposoby obrony są tak skuteczne, jak proste środki ataku. Rosja już wiosną 2022 r. zaczęła stosować na swoich pojazdach bojowych metalowe zadaszenia chroniące czołgi i bojowe wozy piechoty przed atakiem dronów kamikadze i pocisków rakietowych od góry. O ile w przypadku rakiet jest to mało skuteczne, to zatrzymuje większość małych bezzałogowców uderzeniowych. Rozwiązanie to przejęła Ukraina, a ostatnio Izrael w operacji w Strefie Gazy. Użycie prostych daszków przez technologiczne mocarstwo sugeruje ich wysoką skuteczność przy kosztach wielokrotnie niższych niż izraelskie systemy aktywnej obrony. Ostatnio Rosjanie zaczęli zabudowywać antydronowymi daszkami linie swoich umocnień.

Bezzałogowce pływające są równie efektywne jak latające. W licznych atakach na rosyjskie okręty i instalacje na Krymie Ukraina wykorzystwała zdalnie sterowane mini łodzie wyposażone w kamery i materiał wybuchowy. Środki te okazały się trudniejsze do wykrycia i zwalczania niż lotnicze pociski manewrujące, do odparcia których przeznaczone są systemy obrony powietrznej. Rosja – ani prawdopodobnie żadne inne państwo – nie dysponuje obecnie ekwiwalentnym systemem wykrywania i zwalczania dronów pływających, co chwilowo czyni je bronią o nadzwyczajnej skuteczności w relacji do kosztów opracowania, wyprodukowania i utrzymania w szyku bojowym.

CO Z TEGO WYNIKA

Wojna dronowa w Ukrainie pokazała dowódcom, że technologie bezzałogowe, uznawane wcześniej za uzupełniające, stały się podstawowym narzędziem prowadzenia walki. Najważniejszym wnioskiem z tej sytuacji jest to, że dronów musi być w siłach zbrojnych bardzo dużo, choć niekoniecznie muszą być bardzo zaawansowane technicznie.

Marek Świerczyński

szeft działu bezpieczeństwa
i spraw międzynarodowych

Ukraina odbudowuje przemysł obronny mimo wojny

Ukraiński przemysł rozwija zarówno proste, jak i bardziej zaawansowane systemy uderzeniowe. Uruchamiane są projekty budowy fabryk ciężkiego sprzętu.

Rząd i prezydent Ukrainy w drugiej połowie 2023 r. zapowiedzieli znaczne inwestycje w zwiększenie własnej produkcji obronnej i w przemysł zbrojeniowy. Wołodymyr Zełenski zorganizował jesienią pierwsze od wybuchu wojny targi obronne w Kijowie, które były poświęcone głównie współpracy z zagranicznymi kontrahentami i promocji ukraińskich wyrobów. Przedstawiamy, na jakie kierunki odbudowy przemysłu obronnego stawia obecnie Ukraina.

Produkcja bezzałogowców rośnie najszybciej i osiąga dużą skalę. Według rządu Ukraina miała do końca 2023 r. pozyskać 200 tys. dronów latających różnego typu, z których znaczną część wyprodukowała własnymi siłami. Oznacza to stokrotne zwiększenie zdolności produkcji w porównaniu z okresem przed wojną. Produkcja nowych dronów i przerabianie dronów komercyjnych na potrzeby działań wojennych odbywało się do tej pory w rozproszony sposób, bez angażowania dużych wytwórni, choć z udziałem ukraińskiego resortu obrony i państwowego koncernu zbrojeniowego Ukroboronprom. Owocem tych prac są m.in. bezzałogowce uderzeniowe o zasięgu 1000 km. We wrześniu produkcję dronów na przemysłową skalę zapowiedział ukraiński potentat lotniczy, prywatna korporacja Antonow. Będzie to oznaczać wzrost zapotrzebowania na technologie, komponenty i kompetencje dronowe od sojuszników.

Ukraina buduje własną broń rakietową, artyleryjską i drony morskie. Największą rolę odgrywają wspomniane bezzałogowce uderzeniowe dalekiego zasięgu, a także pociski manewrujące Neptun, które pozwoliły na zatopienie rosyjskiego krążownika Moskwa w kwietniu 2022 r. i systematyczne atakowanie baz na Krymie. Ukraina zaczyna wprowadzać na pole walki własnej konstrukcji armatohaubice Bogdana, zachodniego kalibru 155 mm. Przed wojną istniał tylko jeden prototyp testowy, obecnie dział tych jest więcej i mają zmienioną konstrukcję. Ukraina nadal rozwija też własną artylerię rakietową (wyrzutnie Wilcha) o nawet większym zasięgu niż amerykańskie HIMARS-y. Nowinką, która pojawiła się dopiero w czasie wojny, są morskie bezzałogowce uderzeniowe (zdalnie sterowane łodzie wypełnione materiałem wybuchowym), których Ukraina używa do ataków na most Kerczeński, instalacje brzegowe na Krymie, okręty w portach i na redzie.

Sprzęt pancerny ma powstawać we współpracy z zachodnimi firmami. Wybudowanie w Ukrainie fabryk ciężkiego sprzętu zapowiedziało dwóch producentów – niemiecki Rheinmetall oraz brytyjski BAE Systems. Niemiecki plan zakłada obsługę, a w przyszłości współprodukcję czołgów Leopard i innych pojazdów pancernych. Brytyjczycy wraz ze Szwedami proponują produkcję wozów bojowych

CV90 oraz artylerii kalibru 105 i 155 mm. Zakłady te mają być zlokalizowane w zachodniej części kraju, bardziej odległej od bezpośrednich działań na froncie (wcześniej główna fabryka czołgów w Ukrainie działała w Charkowie). Porozumienia o naprawach czołgów Leopard poza strefą działań wojennych Ukroboronprom podpisał też z PGZ (Bumar-Łabędy), a strona polska uzgodniła z Niemcami. Pierwsze wozy trafiły do Gliwic na remont w lipcu 2023 r..

Państwowy koncern zbrojeniowy przechodzi reorganizację. W czerwcu 2023 r. prezydent Zełenski mianował nowego szefa Ukroboronpromu, którym został Herman Smetanin, młody menedżer, wcześniej dyrektor charkowskiej fabryki czołgów. Prezydent wyznaczył mu trzy zadania: zwiększenie produkcji zbrojeniowej ze szczególnym naciskiem na zdolności uderzeniowe, ukrócenie korupcji w sektorze zbrojeniowym i dokończenie reformy przemysłu obronnego. Sama spółka zmieniła nazwę i formułę. Dotychczasowy Ukroboronprom teraz nazywa się Ukrainian Defence Industry JSC (spółka akcyjna). Koncern prowadzi proces przekształceń podległych spółek oraz planuje wprowadzić nowy ład korporacyjny. Reforma ukraińskiej zbrojeniówki następuje wedle zaleceń Niezależnej Komisji ds. Zwalczania Korupcji (NAKO) i w zgodzie z wytycznymi OECD i NATO.

CO Z TEGO WYNIKA

Ukraina pozostaje nadal w znacznym stopniu uzależniona od zachodnich dostaw, jeśli chodzi o amunicję, ale braki uzupełnia produkcją uzbrojonych dronów. Pomimo posiadania znacznego potencjału (Antonow, Motor-Sich) na razie nie sygnalizuje ambicji odbudowy przemysłu lotniczego. W zakresie platform lądowych jej kompetencje przemysłowe są znaczące, a deklaracje współpracy ze strony zachodnich partnerów na tyle obiecujące, że mogą umożliwić Ukrainie odtworzenie tego sektora przemysłu obronnego nawet w czasie trwania działań wojennych. Warunkiem tego będzie zachodnie wsparcie finansowe umożliwiające inwestycje i zakupy, a także przejrzystość systemu zamówień.

Marek Świerczyński

szef działu bezpieczeństwa
i spraw międzynarodowych

Jakie wyzwania pozawojaskowe stoją przed Ukrainą

W trzecim roku wojny obronnej władze w Kijowie zmierzają się z rosnącym niezadowoleniem społecznym. Wyzwaniem będzie większe mobilizowanie zagranicznych partnerów.

Ukraina wchodzi w trzeci rok wojny po rosyjskiej agresji w lutym 2022 r. Społeczeństwo ukraińskie przystosowało się do funkcjonowania w warunkach wojennych, a rządowi w Kijowie udało się częściowo ustabilizować gospodarkę. Pojawiają się jednak pierwsze sygnały słabnięcia pozycji prezydenta Wołodymyra Zełenskiego. Władze w Kijowie stoją przed szeregiem wyzwań, z którymi będą musiały się zmierzyć w nadchodzącym roku.

Ukraina musi znaleźć sposób na zaangażowanie partnerów zagranicznych. 1 lutego Rada Europejska przyznała Ukrainie 50 mld euro pomocy na lata 2024-2027. Kijów uzyskał obietnicę wieloletniego wsparcia w zamian za ogólne zobowiązania w sprawie przygotowania planu inwestycyjnego oraz przestrzegania zasad demokratycznych i rządów prawa. Ukraina będzie dążyć do tego, by finansowanie zagraniczne było oparte o wieloletnie instrumenty, a nie – jak do tej pory – maksymalnie roczne. Pozwoli to na ustabilizowanie budżetu, w połowie uzależnionego od zewnętrznej pomocy. Kijów jako kluczowego partnera postrzega Waszyngton, ale Ukraina musi przygotować się na ewentualne zwycięstwo w wyborach prezydenckich w USA Donalda Trumpa. Waszyngton może wtedy ograniczyć wsparcie, już teraz blokowane przez republikanów w Kongresie.

Rozpoczną się rozmowy o ukraińskiej akcesji do UE. Wstępne rozmowy będą wymagały od władz w Kijowie przygotowania planu reform instytucjonalnych. Przeprowadzony przez Komisję Europejską w 2023 r. przegląd postępów transformacji w Ukrainie wskazywał na potrzebę dalszych działań m.in. w zakresie: obrony praw grup defaworyzowanych (m.in. osób niepełnosprawnych, Romów), zwiększenia przejrzystości funkcjonowania administracji, zwalczania korupcji oraz przestępczości zorganizowanej, a także w kwestii demontażu systemu oligarchicznego i wzmocnienia niezależności fiskalnej władz samorządowych. Komisja Europejska prawdopodobnie przygotuje pod koniec roku kolejny raport z postępów w zmianach wewnętrznych – zapewnienie jego pozytywnego wydźwięku będzie wymagało choćby powierzchownych postępów.

Trwający konflikt naruszy kalendarz wyborczy. Termin wyborów prezydenckich przypada na marzec tego roku, ale prawdopodobnie nie zostanie dotrzymany. Głosowanie mogłoby odbyć się jedynie na terenach nieobjętych działaniami zbrojnymi, zaś przebieg wyborów prawdopodobnie byłby utrudniony przez rosyjskie ataki powietrzne. Mogłoby to być wykorzystane do podważenia ich wyniku. Dla ośrodka prezydenckiego wybory byłyby próbą umocnienia legitymizacji Zełenskiego. Głosowanie mogłoby

jednak podważyć polityczną pozycję prezydenta przez popularnego generała Walerija Załużnego, odwołanego 8 lutego ze stanowiska naczelnego dowódcy Sił Zbrojnych Ukrainy. Publicznie generał nie wspominał o ambicjach politycznych, ale badania Kijowskiego Międzynarodowego Instytutu Socjologii z grudnia 2023 r. pokazują, że zaufanie społeczne do generała (83 proc.) jest wyższe niż do prezydenta (62 proc.). Media regularnie donosiły o napięciach między Zełenskim i Załużnym.

Władze będą mierzyły się z problemami wizerunkowymi. Działania podejmowane przez ośrodek prezydencki spotykają się z coraz większym niezadowoleniem społecznym. Utrzymuje się napięcie między władzami centralnymi i regionalnymi na tle dążeń centralizacyjnych Kijowa, w szczególności w zakresie realizacji projektów infrastrukturalnych. Ukraińscy dziennikarze wskazują też na niejasne powiązania szefa Biura Prezydenta Ukrainy Andrija Jermaka z ukraińskimi przedsiębiorcami, zwłaszcza działającymi w branży budowlanej. Konflikty te będą narastać wraz z postępami w odbudowie Ukrainy i dystrybucją środków na ten cel. Problemem będą także mnożące się doniesienia o korupcji w ukraińskiej armii. W styczniu ujawniono nadużycia przy procedurach zakupu amunicji moździerzowej, które spowodowały defraudację ok. 40 mln dol.

CO Z TEGO WYNIKA

Władze w Kijowie wciąż korzystają z poparcia społecznego wynikającego z mobilizacji wojennej. Najbliższy rok prawdopodobnie nie zmieni tej sytuacji. Jednak wobec braku postępów na froncie, przymiarek do szerszej mobilizacji, rosnącej liczby informacji o korupcji i braku przejrzystości funkcjonowania ukraińskiej administracji niezadowolenie społeczne może rosnąć. Ośrodek prezydencki będzie próbował temu przeciwdziałać poprzez ograniczone reformy, które będą służyły prezentacji postępów w negocjacjach z UE, ale nie zmienią oligarchicznego systemu polityczno-ekonomicznego.

Kacper Wańczyk

b. analityk ds. Eurazji

Jak Kreml przystosował się do długiej wojny

Władze rosyjskie wprowadziły kraj w stan wojenny, co pozwala na mobilizację środków do długoterminowej wojny z Ukrainą. Moskwa chce jednak zamrozić ten konflikt.

Rosja nie osiągnęła zdecydowanego zwycięstwa w agresji na Ukrainę, czy – jak twierdzi propaganda kremłowska – w wojnie wytoczonej Rosji przez Zachód, więc Kreml przygotował się na długoterminowy konflikt. Podejmuje działania w sferze politycznej, ekonomicznej, militarnej i propagandowej, które mają służyć temu celowi.

Kreml stabilizuje system polityczny. W marcu odbędą się w Rosji wybory prezydenckie, w których nikt nie zagrozi zwycięstwu Władimira Putina, ale władze nie chcą, by kampania cokolwiek destabilizowała. Zwiększono więc wydatki na bezpieczeństwo wewnętrzne o 6 proc. w porównaniu z rokiem poprzednim i o 48 proc. w porównaniu z przedwojennym 2021 r. Część opozycjonistów została już aresztowana lub opuściła Rosję, represjom poddawani są zwykli obywatele. Po zabiciu w więzieniu popularnego lidera opozycji Alekseja Nawalnego aresztowano wiele osób pragnących uczcić jego pamięć. Kreml kanalizował nieprzychylnie nastroje, promując jako głównego oponenta Putina Borysa Nadieżdina. Polityk ten wypowiadał się przeciwko kontynuowaniu tzw. specjalnej operacji wojskowej, ale nie wspominał o wycofaniu się z terytoriów okupowanych, popierał też aneksję Krymu. Ostatecznie Centralna Komisja Wyborcza zakwestionowała część złożonych przez Nadieżdina podpisów i nie zarejestrowała go jako kandydata. W miejsce Nadieżdina Kreml zaczął promować jako „alternatywnego kandydata” Władisława Dawankowa, zastępcę przewodniczącego Dumy (niższej izby rosyjskiego parlamentu) wystawionego przez partię „Nowi Ludzie”, stworzonej przez oligarchę Aleksieja Nieczajewa.

Władze systemowo wzmacniają sektor zbrojeniowy. W budżecie na 2024 r. wydatki obronne przekroczą 6 proc. PKB (równowartość 120 mld dol.) i będą najwyższe od czasów ZSRR. Produkcja w zakładach zbrojeniowych trwa na trzy zmiany. Zachodnie sankcje utrudniające dostęp do komponentów wysokiej technologii są skutecznie obchodzone. Według Bloomberg’a w 2023 r. Rosja kupiła mikroprocesory wyprodukowane przez firmy z USA i Europy o wartości 1,2 mld dol. Wykorzystane one zostały m.in. do produkcji dronów. Przedsiębiorstwa obronne mierzą się z problemem płynności, braku siły roboczej (w związku z mobilizacją części pracowników) oraz deficytu komponentów wysokotechnologicznych. Władze rosyjskie wspierają je dodatkowymi zamówieniami, modyfikując procedury upadłościowe lub łącząc je z zyskowymi firmami. Resort pracy subsydiuje tymczasowe zatrudnienie w przedsiębiorstwach zbrojeniowych, a ich pracownicy mają otrzymać ulgi na wynajem mieszkań.

Polityka gospodarcza służy wspieraniu dużego biznesu. Rosyjskie władze przedłużają programy wsparcia finansowego przedsiębiorstw zainicjowane w 2022 r. W 2024 r. utrzymane zostaną m.in. ulgowe kredyty dla „systemowych przedsiębiorstw przemysłowych” oraz preferencyjne pożyczki wspierające eksport. Mimo narastającej – także pod wpływem tych programów – presji inflacyjnej Centralny Bank Federacji Rosyjskiej stara się opóźniać podwyżki stóp procentowych. Próbuje w ten sposób odwlec w czasie wzrost kosztów kredytów zaciągniętych przez rosyjski biznes i obywateli. Stworzono także system obchodzenia sankcji wykorzystywany w szczególności do utrzymania eksportu ropy, kluczowego dla rosyjskiego budżetu. W 2023 r. dochód budżetu z podatków i opłat nałożonych na firmy naftowe wyniósł 99,4 mld dol., o 24 proc. mniej niż rok wcześniej. Utworzono flotę transportową statków funkcjonujących poza oficjalnymi rejestrami oraz system pośredników, m.in. w Grecji, Indiach, Singapurze czy Turcji.

Moskwa nasila wojnę propagandową z Zachodem. Dyplomacja rosyjska wykorzystuje fora międzynarodowe do promocji opowieści o „agresywnym Zachodzie” dążącym do wojny z Rosją i „reżimie Zełenskiego”, który wciąga USA i UE w konflikt z Rosją – taką narrację pod koniec stycznia na posiedzeniu Rady Bezpieczeństwa ONZ przedstawił rosyjski minister spraw zagranicznych Siergiej Ławrow. Równocześnie Kreml próbuje zasugerować części establishmentu politycznego USA i krajów UE, że w ich interesie jest skłonienie Kijowa do zawarcia porozumienia pokojowego. Moskwa wykorzystuje także agitacyjnie współpracę z Chinami, Indiami czy Iranem, sugerując, że może stworzyć alternatywny wobec Waszyngtonu biegun polityki światowej. Regularnie zwraca się uwagę na nieefektywność sankcji ekonomicznych.

CO Z TEGO WYNIKA

Choć oficjalnie w Rosji nie wprowadzono stanu wojennego, to faktycznie kraj jest ekonomicznie i społecznie przestawiony na tory wojenne. Pozwala to na lepszą kontrolę zasobów gospodarczych i osobowych. Według analityków przy utrzymaniu obecnych warunków Kreml posiada środki pozwalające na utrzymanie względnej stabilności przynajmniej do końca 2024 r. Dlatego najbardziej pożądanym przez Moskwę scenariuszem jest zamrożenie konfliktu w Ukrainie. Rosja będzie zatem dążyła do tego, by Zachód wymusił na Ukrainie zawieszenie broni na rosyjskich warunkach.

Kacper Wańczyk

b. analityk ds. Eurazji

Rosja eskaluje antyzachodnią i antypolską retorykę

Konfrontacja z Zachodem stała się główną ideologią Kremla. Misja ta ma integrować Rosjan wokół władzy Putina i skupiać wokół Rosji kraje niechętne zachodniej dominacji.

W grudniu 2021 r. Rosja przedstawiła Zachodowi ultimatywnie sformułowane żądania zmiany ładu bezpieczeństwa w Europie, oparte na redukcji zdolności NATO na wschodniej flance, wycofaniu wojsk Stanów Zjednoczonych, neutralności Ukrainy i przywróceniu strefy wpływów Rosji u jej granic. Propozycjom tym towarzyszyło wzmożenie antynatowskiej i antyzachodniej retoryki, przedstawiającej Rosję jako ofiarę ekspansywnej i wrogiej polityki Zachodu, przed którą ma prawo i konieczność obrony. Dwa miesiące po odrzuceniu ultimatum Rosja dokonała inwazji na Ukrainę. Po dwóch latach wojny rosyjska retoryka wobec Zachodu uległa dalszemu zaostrzeniu, a wypowiedzi rosyjskich polityków pokazują szczególne nasilenie wrogości wobec Polski.

Putin nakreślił wizję światowej wojny z Zachodem. Prezydent Rosji na forum 25. Wszechświatowego Rosyjskiego Soboru Narodowego w listopadzie 2023 r. określił Rosję jako państwo-cywilizację, które prowadzi egzystencjalną walkę o wolność własną i całego świata. Mówił że „Rosja powstrzymała tych, którzy dążyli do dominacji nad światem, tak jak już kiedyś to zrobiła”. Piętnował „rusofobię, rasizm i neonazizm”, które w jego ocenie stały się „oficjalną ideologią zachodnich elit rządzących”. Zarzucił Zachodowi intencje rozbioru i ograbienia Rosji. Podkreślił, że „ruski mir” oznacza dziedzictwo dawnej Rusi, Imperium Rosyjskiego, Związku Radzieckiego i współczesnej Rosji. Przemówieniu Władimira Putina towarzyszyło wystąpienie prawosławnego patriarchy Moskwy i Wszechrusi Cyryla, co podkreślało religijny kontekst wojennego kursu.

Ławrow oskarżył Zachód o zrujnowanie ładu bezpieczeństwa w Europie. Na odbywającym się w listopadzie 2023 r. spotkaniu OBWE w Skopje, na które Siergiej Ławrow został wpuszczony pomimo protestów części krajów członkowskich, szef dyplomacji Rosji nazwał OBWE przybudówką NATO i Unii Europejskiej. Ławrow zarzucił zachodnim stolicom stworzenie własnej wspólnoty politycznej z pominięciem Rosji i Białorusi, blokowanie kolejnych prób porozumienia i odrzucenie rosyjskich propozycji traktatowych z grudnia 2021 r. Największym grzechem tego podejścia – w rozumieniu Ławrowa – miało być popieranie „neonazistowskiego reżimu w Kijowie” od 2014 r. do dziś. Ławrow uznał, że w tej sytuacji nie ma wielkich szans, by na bazie OBWE odbudować system europejskiego bezpieczeństwa. Dodał jednak że „życie toczy się dalej” i „konstruktywne formaty współpracy euroazjatyckiej” rozwijają się bez przeszkód.

Riabkow zadeklarował, że wojna Rosji z NATO jest prawdopodobna. Wiceszef rosyjskiego resortu spraw zagranicznych Siergiej Riabkow, odpowiedzialny za relacje z Zachodem, w listopadowym wywiadzie dla portalu „Izwestia” uznał, że relacji Rosji z NATO nie da się naprawić w przewidywalnej przyszłości, dialog w obecnej sytuacji jest nie do wyobrażenia i że konfrontacja zbrojna jest możliwa. Mówił, że jej przyczyną byłoby „okrażanie Rosji” przez NATO i wymierzone w Rosję eskalacyjne decyzje Sojuszu. Oceniał, że Zachodowi nie udało się zadać Rosji strategicznego ciosu. Na pytanie o ewentualność konfliktu zbrojnego Riabkow odpowiedział, że nie jest on wykluczony, ale zależy całkowicie od NATO. „Pokazaliśmy, że jesteśmy w stanie bronić naszych interesów wszelkimi dostępnymi środkami, i to robimy” - powiedział dyplomata. Później Putin zapewniał, że wojna z NATO nie jest celem Rosji.

Miedwiediew ponownie wysunął groźby wobec Polski. Były prezydent Rosji Dmitrij Miedwiediew, obecnie wiceprzewodniczący Rady Bezpieczeństwa Państwowego, opublikował na łamach „Rosyjskiej Gazety” obszerny tekst o historii relacji rosyjsko-polskich, w przeddzień rocznicy „wypędzenia Polaków z Kremla” w listopadzie 1612 r. W części dotyczącej współczesności stwierdził, że Polska należy do najaktywniejszych przeciwników Rosji, co ma zagrażać całej Europie. Zarzucił Polsce chęć aneksji części Ukrainy i wywołania wojny polsko-ukraińsko-rosyjsko-białoruskiej. Stwierdził, że „załamanie rewanżystowskich planów doprowadzi do śmierci polskiej państwowości”. Miedwiediew znany jest z brutalnego języka tekstów i wpisów w internecie, a jego skupienie na Polsce oddaje jeden z głównych kierunków wrogiej propagandy Kremla. Potwierdził to Putin, który w wywiadzie z Tuckerem Carlsionem w lutym 2024 r. zarysował wojnę w Ukrainie jako etap odwiecznych zmagania Moskwy z Warszawą o obszary pogranicza.

CO Z TEGO WYNIKA

Konfrontacja z Zachodem stała się główną ideologią Kremla, wyprzedzając w narracji rosyjskiego przywództwa formułowane wcześniej pretensje wobec Ukrainy. Wobec Rosjan takie podejście ustawia obecną wojnę jako etap dłuższej kampanii, a jednocześnie pozwala Rosji zjednywać kraje, które z przyczyn historycznych, ideologicznych lub kulturowych są niechętnie utrzymaniu zachodniej dominacji. Wypowiedzi rosyjskich polityków mają przyzwyczajać Rosjan i świat zewnętrzny do perspektywy długotrwałego konfliktu z Ukrainą i oswoić z wizją wojny z NATO.

Marek Świerczyński
szef działu bezpieczeństwa
i spraw międzynarodowych

Dlaczego wojna w Ukrainie przestała być priorytetem Zachodu

Różne konflikty na świecie odwracają uwagę od rosyjskiej agresji. Stopniowo spada też poparcie zachodnich społeczeństw dla przekazywania broni Ukrainie.

Państwa zachodnie udzieliły napadniętej 24 lutego 2022 r. Ukrainie pomocy na skalę przekraczającą inne tego rodzaju kryzysy po 1945 r. Dzięki przywództwu Joe Bidena Zachodowi udało się osiągnąć jedność polityczną, przejawiającą się w dostawach uzbrojenia, ale również w próbach ekonomicznego i politycznego osłabienia Rosji. Wysiłek ten od 2022 r. uznawany był za najważniejsze wyzwanie Zachodu, jednak po dwóch latach wojny można zaobserwować zmniejszenie wagi zasygnalizowanych przez Zachód priorytetów. Pokazujemy, dlaczego tak się dzieje.

Brakuje uzgodnionej z Ukrainą strategii zwycięstwa. Na początku wojny Joe Biden zakomunikował nieformalną strategię wobec Rosji: odsunięcie Putina od władzy i osłabienie Rosji. Prezydent Ukrainy Wołodymyr Zełenski, dzięki początkowym sukcesom wojennym, obwieścił strategię odzyskania Krymu i Donbasu. Jednak Zachód w tych zamiarach dostrzegł ryzyko – gwałtowna utrata terenu może bowiem doprowadzić do postawienia Putina w politycznym narożniku, z którego ucieczką mogłoby być użycie broni nuklearnej. Zachód wybrał więc strategię powolnego wzmacniania Ukrainy, licząc, że jej nacisk doprowadzi do końca wojny. Kiedy jedyna perspektywa takiej zmiany – pucz Jewgienija Prigożyna – okazała się nieudana, Zachód powrócił do dawkania wsparcia dla Ukrainy i oczekiwania, że wojnę zakończą negocjacje pokojowe.

Kryzysy na świecie odwracają uwagę od Ukrainy. Wojna w Ukrainie straciła pozycję kluczowego konfliktu globalnego ze względu na narastające inne ryzyka, m.in. wojnę w Gazie, która mogłaby się rozlać na Iran, Liban lub Jordanię oraz interwencję w Jemenie przeciwko Huti. Wcześniej – jesienią 2022 r. – nastąpiła eskalacja sytuacji wokół Tajwanu. Kryzysy te mają swoje reperkusje społeczne i polityczne wewnątrz państw zachodnich. Opowiedzenie się USA po stronie Izraela w wojnie z Hamasem i kampania bombardowań Gazy kosztem ponad 29 tys. istnień ludzkich spowodowały wewnętrzną dyskusję w USA o priorytetach moralnych i politycznych w opowiadaniu się po którejś stronie zagranicznego konfliktu. Kryzys wewnętrzny w USA, spowodowany zwiększoną nielegalną imigracją, bezpośrednio zagroził sprawie ukraińskiej poprzez okazanie przez republikanów sprzeciwu wobec ustawy wiążącej wsparcie wojskowe dla Ukrainy z finansowaniem ochrony granicy.

Na Zachodzie spada poparcie dla sprawy ukraińskiej. Największe zainteresowanie Ukrainą było na Zachodzie w 2022 r., kiedy do Europy napływali uchodźcy, a wraz z nimi opowieści o okrucieństwie Rosjan. Wołodymyr Zełenski stał się wtedy globalną ikoną, a sukcesy wojenne Ukrainy sprzyjały

popularności jej sprawy. Spadek nastąpił wraz z dyskusją o szansach, a później niepowodzeniach ukraińskiej ofensywy w 2023 r. Pojawiły się informacje o konflikcie Zełenskigo z ówczesnym naczelnym dowódcą Sił Zbrojnych Ukrainy gen. Wałerijem Załużnym i sporach wewnątrz rządu w Kijowie na tle oskarżeń o korupcję. Zmiany te odbiły się w badaniach poparcia dla zbrojenia Ukrainy: według badania Pew Research od stycznia do grudnia 2023 r. o 5 pkt proc. wzrosła liczba osób w USA uważających, że pomoc USA dla Ukrainy jest „za duża” (z 26 do 31 proc.). Z kolei według Eurobarometru od wiosny do jesieni 2023 r. poparcie dla przekazywania broni Ukrainie w krajach UE spadło z 64 do 60 proc.

Rosja okazała się odporna w globalnej rywalizacji. Aby zmusić Rosję do realizacji woli politycznej Zachodu, czyli zakończenia wojny w Ukrainie i zaprzestania gróźb wobec Zachodu, trzeba by wielokrotnie wysiłki polityczne i ekonomiczne. Błędne okazały się bowiem założenia, że sankcje ekonomiczne doprowadzą do wstrzymania wojny. Międzynarodowy Fundusz Walutowy prognozuje, że PKB Rosji w 2024 r. urośnie o 2,6 proc., zamiast przewidywanych w październiku 1,1 proc. Rosja ominęła część sankcji i znalazła źródła zaopatrzenia wojskowego zarówno we własnym przemyśle, jak i w Korei Północnej i Iranie. Udało się jej przekonać część państw arabskich i afrykańskich do neutralności wobec wojny. Zachowała partnerstwo ekonomiczne z Chinami, wzmacniane wspólną chęcią osłabienia USA na scenie globalnej.

CO Z TEGO WYNIKA

Rozpoczynający się trzeci rok wojny przyniesie korektę wsparcia Zachodu dla Ukrainy: wojna pozostanie ważnym tematem politycznym, wojskowym i w polityce wewnętrznej, ale nie będzie miała dlań kluczowego wymiaru. Ukraina będzie namawiana do przyjęcia „strategii jeża”, czyli zbudowania przy pomocy Zachodu zdolności obronnych i powstrzymania rosyjskiej agresji w celu zaboru terenu. Odzyskanie okupowanych ziem pozostanie przedmiotem deklaracji poparcia na Zachodzie, ale szanse na realizację takiego scenariusza będą zależeć od bardzo wielu czynników, w tym trwałości władzy na Kremlu.

---

dr Piotr Łukasiewicz

starszy analityk ds. bezpieczeństwa
i spraw międzynarodowych

Czym grozi blokada wsparcia Ukrainy przez USA

Brak amerykańskiej amunicji i uzbrojenia pogarsza sytuację wojsk na froncie i może grozić Ukrainie strategiczną porażką. Europa nie jest w stanie wypełnić luki po USA.

Spór między republikańską większością w Izbie Reprezentantów a demokratyczną administracją USA nadal blokuje uchwalenie przez Kongres dodatkowego budżetu na wsparcie zbrojne Ukrainy (61 mld dol.). Prezydent Joe Biden chciał, by Kongres w jednej ustawie przyznał pieniądze dla Ukrainy, Izraela i Tajwanu oraz na wzmocnienie południowej granicy, w sumie ponad 100 mld. Republikanie najpierw domagali się zaostrzenia polityki migracyjnej, a później zaczęli kluczyć, powodując blokadę legislacyjną. Przedstawiamy zagrożenia związane z blokadą amerykańskich funduszy.

Spadający poziom dostaw obniża zdolności obronne Ukrainy. Pomoc Stanów Zjednoczonych w drugim roku wojny Ukrainy z Rosją najpierw rosła (z rekordowymi pakietami wartości 2 mld dol. w styczniu), ale w ostatnich miesiącach roku malała. Największe dostawy uzbrojenia z USA miały miejsce w I kwartale 2023 r. Przekazywano wówczas uzbrojenie o wartości ok. 5 mld dol. miesięcznie. W ostatnim kwartale roku średnia miesięczna spadła poniżej 1 mld dol. W grudniu Pentagon ogłosił ostatni pakiet uzbrojenia i amunicji finansowany z dotychczasowych funduszy. Z amerykańskich dostaw pochodziła większość amunicji do zachodnich systemów artyleryjskich oraz niewytwarzane przez nikogo innego rakiety do systemów obrony powietrznej Patriot i NASAMS oraz wyrzutni HIMARS.

Brak dostaw z USA może wpłynąć na ukraińskie morale. Wolniejsze, mniejsze lub wstrzymane dostawy amunicji, uzbrojenia i wyposażenia do jednostek frontowych obniżą wiarę w zachodnie wsparcie. Przyspieszy to spadek nadziei wojsk ukraińskich na sukcesy frontowe oraz może się przełożyć na upadek wiary w odzyskanie terytoriów okupowanych przez Rosję, ostatecznie też w zwycięstwo i przetrwanie niepodległej i suwerennej Ukrainy. Ukraińcy zakładali do tej pory, że to Amerykanie będą ich największym sojusznikiem w sensie dostaw wojskowych i pomocy finansowej. Po tym jak zachodni sprzęt nie okazał się czynnikiem przesądzającym w ubiegłorocznej ofensywie, jego brak może doprowadzić do dalszego obniżenia nastrojów.

Rosja zyskuje polityczny argument przeciwko Zachodowi. Blokada w Kongresie odbierana jest w Rosji jako swego rodzaju zwycięstwo i dowód na słabnące zachodnie wsparcie dla Ukrainy. Kreml może uznać, że jest to dogodny moment, by przejść do ofensywy na polu walki. Propaganda Kremla wykorzystuje obecną sytuację jako argument o kolejnej „zdradzie Zachodu” wobec sojuszników, po opuszczeniu przez USA Afganistanu i syryjskich Kurdów. Postawę USA może wykorzystać Władimir

Putin w kampanii prezydenckiej przed marcowymi wyborami. Ewentualne przejęcie inicjatywy na froncie oraz przekaz o upadku woli Zachodu do wsparcia Ukrainy Putin przekształcił w dowód swojego zwycięstwa oraz do przekonania Rosjan, że ich kraj wytrzymał trudy wojny.

Odsunie się perspektywa członkostwa Ukrainy w Unii Europejskiej i NATO. Mimo że negocjacje akcesyjne na poziomie politycznym nie są bezpośrednio związane z sytuacją na froncie, odparcie rosyjskiej agresji środkami wojskowymi lub zażegnanie konfliktu zbrojnego jest wyrażanym nieoficjalnie warunkiem członkostwa w obu organizacjach. Tymczasem zmniejszenie pomocy zbrojnej wskutek blokady funduszy w USA nieuchronnie doprowadzi do przeciągnięcia konfliktu w czasie, co będą wykorzystywać niechętni Ukrainie przywódcy, jak obecnie Viktor Orbán czy ewentualnie w przyszłości Donald Trump. Jeśli pomoc USA dla Ukrainy będzie wstrzymana, a wojna z Rosją ulegnie przedłużeniu lub zamrożeniu, pozwoli to podtrzymywać weto dla członkostwa Ukrainy w Unii Europejskiej i NATO.

CO Z TEGO WYNIKA

Niepewność finansowania wsparcia dalszej walki ze strony USA będzie powodowała chęć ochrony zasobów ludzkich i technicznych przez ukraińskie dowództwo. Oznacza to przejście do strategicznej obrony i wstrzymanie kosztownych akcji zaczepnych i ofensywnych. W wyniku tego nie będą odzyskiwane okupowane przez Rosję terytoria, Moskwa poczuje, że wygrywa tę wojnę, a wśród żołnierzy spadnie morale. Dlatego odblokowanie środków w Kongresie już bywa nazywane przez część amerykańskich ekspertów kwestią decydującą dla przetrwania Ukrainy, a jego brak porównywany do klęski Zachodu w konfrontacji z Rosją.

Marek Świerczyński

szef działu bezpieczeństwa
i spraw międzynarodowych

dr Piotr Łukasiewicz

starszy analityk ds. bezpieczeństwa
i spraw międzynarodowych

Serwisy analityczne Polityki Insight. Dowiedz się więcej przed innymi.

PI **Premium**

Jedyny w Polsce codzienny, dwujęzyczny serwis analityczny o polskiej, europejskiej i globalnej polityce i gospodarce dla liderów biznesu, polityków i dyplomatów.

PI **Energy**

Codzienny serwis dla profesjonalistów sektora energetycznego oraz doradców i prawników obsługujących branżę. Nasłuch ze spółek, zmiany regulacyjne, trendy technologiczne, personalia.

PI **Energy & Climate** **WEEKLY**

Cotygodniowa selekcja najważniejszych informacji i analiz o branży energetycznej, transformacji energetycznej oraz polskich i europejskich regulacjach. Po angielsku.

PI **Finance**

Cotygodniowy przegląd wiadomości o sektorze finansowym – regulatorach, bankach, ubezpieczycielach i funduszach. Wyniki, transakcje, produkty, personalia.

Iwona Spórna

menadżerka ds. rozwoju sprzedaży

i.sporna@politykainsight.pl

POLITYKA
INSIGHT

